

LUKIJALLE

Kolmatta vuottaan toimiva Suomen urheiluhistoriallinen seura julkaisee nyt toisen vuosikirjansa, hyvillä mielin, saihan ensimmäinen vuosikirja jo sangen suopean vastaanoton. Seuran vuosikokouksessa toivottiin kuitenkin monin huutomerkkein "lisää toimintaa" vuosikirjan työstämisen rinnalle. Ja sitähän hallitus on kevään aikana suunnitellut.

Päätavoitteeksi on otettu urheiluhistoriallisen harrastustoiminnan kehittäminen ns. ruohonjuuritasolla. Ensiaskel tähän suuntaan oli jo kauemmin suunnitteilla ollut "joka miehen ja -naisen" urheiluhistorian kurssi, jonka seuramme avustamana toteutti Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Kurssimme on esitelty sisäsivuilla. Toimintaa on tarkoitus jatkaa.

Jo vanhastaan on monilla paikkakunnilla entisten "nuorukaisten" kerhoja, jotka kokoontuvat kuppiloihin kiistelemään urheilunimistä ja ennätyksistä. Suunniteltu ruohonjuurityö urheiluhistorian parissa olisi vain hieman järjestyneempi ja tavoitteellisempi muoto. Paikallisen perinteen vaaliminen voisi olla esimerkiksi kotiseudun merkittävien liikuntapaikkojen (kentät, mäet, radat, pukukopit, salit, yhdistysten talot jne) suojelemista ja kunnostamista. Perinnettä on kokonaisten sukupolvien muisti, jonka voi muistelemalla, haastatteluin, arkistoja ja lehtiä penkomalla saada talteen. Samalla tallentuu merkittävä pala paikkakunnan kulttuurihistoriallista ilmettä. Tällä tavoin voidaan koota seudun lempilajin sosiaalishistoria, olipa se jää- tai pesäpallo tai mäkihyppy, tähtineen, harrastajineen, kannattajineen.

Urheiluhistoriallinen seura ei kuitenkaan kykene paikallistoiminnan vetojuhdaksi: innostusta ja ideaa levitämme ja esitelmöitsijöitä välitämme. Koulutustapahtumia voi tilata Urheiluarkistosta ja -mu-seosta. Jatkossa toivottavasti myös seuran omat tapahtumat toimivat osviittana paikallisten tilaisuuksien järjestäjille.

Ruotsissa urheiluhistoriallinen paikallistoiminta on muodostunut jo melkein kansanliikkeeksi. On paikallisia museoita ja alueellisia yhdistyksiä ja sikäläisessä veljesseurassa on kuutisensataa jäsentä (meillä siitä reilu kymmenesosa). 'Veljesseuroista' on todella kyse,

sillä molemmissa naisia on mukana sängen vähän. Ensi vuonna meidän seurallamme on mainio tilaisuus asiantilan korjaamiseen, sillä maamme vanhimman valtakunnallisen liikunnan keskusjärjestön, Suomen Naisten Voimisteluliiton – Finska Kvinnors Gymnastikförbundin eli myöhempien naisvoimistelujärjestöjemme emojärjestön perustamisesta tulee kuluneeksi sata vuotta. Juhlatapahtumia riittää koko vuodeksi ja historiaa esitellään mm. juhlanäyttelyssä ja voimisteluesityksissä. Lisäksi naiset alottavat muistitiedon keruun, johon liittyy myös koulutusta; seuramme on tässä mukana.

Urheiluhistoriallinen seura on myös alan tutkijoiden yhteisö. Erialaisten ruumiinharjoitusten ympärille kehkeytynyt kansanliike ja sen historia on edelleen akateemisissa piireissä vierastettu tutkimusalue. Alan tutkija on yksin ja rahoitustilanne yleensä ankea. Yhteistyötä tarvitaan: tapaamisia, seminaareja, myös kansainväliset kontaktit ovat avuksi. Jo olemassaolevien väylien lisäksi on aukeamassa uusi yhteistyön suunta, Baltian maat, joista ainakin Virossa on tulossa hyvää tutkimusta mm. kansankulttuuriin liittyvän ruumiinkulttuurin ympärillä. Virossa toimii myös aktiivinen urheiluhistorian seura.

Urheiluhistoria esimerkiksi osana ruumiinkulttuurin historiaa muodostaa monen tieteellisen lähestymistavan leikkauspisteen: historioitsijoiden lisäksi siitä ovat kiinnostuneet kulttuuritutkijat, sosiologit, etnologit jne. Seuramme vuosikirjoineen tarjoaa siten yhteistyöforumin laajemmallekin tutkijajoukolle: tärkeintä on että tieto kulkee. Voisimme ajatella, että alan tutkijoita –laajasti ymmärrettynä– koottaisiin kerran parissa vuodessa järjestettyyn korkeatasoiseen tutkijatapaamiseen kotimaassa/pohjoismaissa, sellaiseen, joka houkuttaa yliopistoista uutta väkeä mukaan.

Lopuksi painokas huomautus päättäjille: urheiluhistorian parissa sinnittelevät tutkijat tarvitsevat kannustusta ja rohkaisua – ja rahaa. Opetusministeriön harrastus asiaan on pieni ja sen harjoittama apurahäkäytäntö on kestävä – tutkija tarvitsee palkan työstään. Ainoassa liikuntatieteellisessä tiedekunnassammekaan liikuntahistorian tutkimus ja opetus ei mitenkään tunnu saavan edes kohtuullista jalansijaa, mikä mm. ulkomaan ihmisiä jatkuvasti hämmästyttää.

Työtä silti tehdään: vuosikirjamme on jälleen yhteisten ponnistusten tulos, niistä lämmin kiitos toimittajalle, kirjoittajille, kielihuoltoon osallistuneille, kiitos myös kirjaamme taloudellisesti tukeneille. Kokka kohti Liikuntanaisten vuotta 1996!

Leena Laine

TILL LÄSAREN

Under sitt tredje verksamhetsår utger Finlands Idrottshistoriska förening nu sin andra årsbok, och det med glädje, ty den första årsboken togs ju mycket positivt emot. Vid föreningens årsmöte önskades dock livligt "mera aktivitet", vilket styrelsen har planerat under våren.

Man har satt som huvudmål att utveckla idrottshistoriska aktiviteter på s.k. gräsrotsnivå. Ett första steg i denna riktning var den redan länge planerade idrottshistoriska kursen för "var man och kvinna", vilken förverkligades i augusti av Joensuu universitet med hjälp av vår förening. Denna kurs presenteras i korthet i årsboken. Meningen är att fortsätta denna verksamhetsform.

Sedan gammalt finns på många orter f.d. "ynglingars" klubbar, som samlas på caféer för att tvistas om idrottsnamn och rekord. Det planerade gräsrotsarbetet inom idrottshistoria skulle bara vara en något mera organiserad och målinriktad form. Att värna om den lokala traditionen skulle t.ex. betyda beskyddandet och renoveringen av hemtraktens viktiga idrottsplatser (planer, hoppbackar, banor, omklädningspaviljonger, salar, föreningshus osv.) Den lokala traditionen utformas av hela generationers minne, som man kan ta tillvara med hjälp av minnesarbete och intervjuer, samt genom att rota i arkiv och tidningar. Samtidigt bevaras en betydande del av ortens kulturhistoriska ansikte. På detta sätt kan man samla ihop traktens favoritgrens socialhistoria, med stjärnor, idkare och och anhängare, vare sig det gäller bandy, boboll eller backhoppning.

Idrottshistoriska föreningen kan dock inte fungera som en draghäst för den lokala verksamheten: vi uppmuntrar och sprider idéer och förmedlar föredragshållare. Speciella instruktionsseminarier kan man beställa från Idrottsarkivet och -museet. Vi hoppas också att fö-

reningens egna evenemang i fortsättningen även fungerar som vägledare till lokala aktiviteter.

I Sverige har den lokala idrottshistoriska verksamheten nästan blivit en folkrörelse. Det finns lokala museer och föreningar och vår broderförening har redan cirka 600 medlemmar (vi har blott en drygtiondel). Det gäller verkligen "brödraföreningar", ty dessa båda räknar med mycket kvinnor. Nästa år kommer vår förening att ha en utmärkt möjlighet att förbättra detta sakförhållande, ty då firar vårt lands äldsta riksförbund, Suomen Naisten Voimisteluliitto – Finska Kvinnors Gymnastikförbund, moderorganisation för våra senare kvinnogymnastikförbund, sitt hundraårsjubileum. Festevenemang fyller hela året och historien presenteras bl.a. med en festutställning och gymnastikdemonstrationer. Dessutom inleder gymnastikkvinnorna insamlingen av sina minnen, med viss skolning och instruktion. Vår förening är med också i denna verksamhet.

Idrottshistoriska föreningen är också ett samfund för forskare inom området. Den kring olika kroppsövningar utvecklade folkrörelsen och dess historia är fortfarande ett för de akademiska kretsarna avlägset forskningsområde. Forskaren i idrottshistoria är ensam och finansieringsmöjligheterna är få. Vi behöver samarbete: träffar, seminarier, även internationella kontakter är till nytta. Vid sidan av de redan etablerade vägarna öppnas det så småningom ett nytt samarbetsfält, de baltiska länderna, av vilka åtminstone Estland ser fram emot en lovande forskning bl.a. kring den folkliga kroppskulturen. I Estland verkar även en aktiv idrottshistorisk förening.

Idrottshistoria, som t.ex. en del av kroppskulturens historia, utgör skärningspunkten för många olika vetenskapliga angreppssätt: förutom historiker är också kulturforskare, sociologer, etnografer osv. intresserade. Därmed erbjuder vår förening med sin årsbok ett samarbetsforum för även en bredare forskarskara: viktigast är att informationen sprids. Vi kunde tänka oss att forskarna på området – i en vid mening – kunde vart annat år samlas till ett forskarmöte med hög vetenskaplig nivå i hemlandet/ i nordiska länder, ett möte som skulle locka med nytt folk från universiteten.

Till sist en påminnelse till beslutsfattarna: de forskare som segt arbetar med idrottshistoria behöver uppmuntran – och pengar. Undervisningsministeriets intresse för saken är litet och ministeriets stipendiepraxis ohållbar – en forskare behöver lön för sitt arbete. I vår enda

idrottsvetenskapliga fakultet tycks inte idrottshistorisk forskning eller undervisning nå ens någorlunda förmånligt fotfäste, vilket fortfarande slår bland annat människorna i utlandet med häpnad.

Dock fortsätter arbetet: vår årsbok är igen ett resultat av gemensamma ansträngningar, för vilka vi varmt tackar redaktören, skribenter, dem som hjälpte med främmande språk, och dem som hjälpte oss finansiellt.

Fören mot gymnast- och idrottskvinnornas jubileumsår 1996!

Leena Laine